

Gymnázium Milana Rúfusa, Ul. J. Kolára 2, Žiar nad Hronom

Vypálenie obce Prochot

Súťažná práca EUSTORY

Riešitelia: Michaela Barancová, Katarína Čierna

2025

Ročník štúdia: piaty

Žiar nad Hronom

Gymnázium Milana Rúfusa, Ul. J. Kolára 2, Žiar nad Hronom

Vypálenie obce Prochot
Burning of the village of Prochot

Sút'ážná práca EUSTORY

Autori: Michaela Barancová, Katarína Čierna

Škola: Gymnázium Milana Rúfusa

Kraj: Banskobystrický kraj

Konzultant: Zuzana Kohútová

Prehlásenie

Vyhlasujem, že sme prácu EUSTORY vypracovali samostatne a použili sme iba pramene a literatúru uvedené v zozname bibliografických záznamov.

Prehlasujem, že tlačaná verzia a elektronická verzia súťažnej práce SOČ sú zhodné.

Nemám závažný dôvod proti sprístupňovaniu tejto práce v súlade so zákonom č. 121/2000 Zb., o práve autorskom, o právach súvisiacich s právom autorským a o zmene niektorých zákonov (autorský zákon) v znení neskorších predpisov.

V Žiari nad Hronom, dňa

Michaela Barancová, Katarína Čierna

Pod'akovanie

Za pomoc pri písaní našej práce by sme sa chceli poďakovať pánovi Ľubomírovi Jančovi, členovi protifašistického hnutia na Slovensku, za poskytnutie cenných materiálov a možnosti využitia jeho osobných spomienok na spracovávanú udalosť.

Ďalej by sme sa chceli poďakovať pani starostke obce Prochot, Martine Rosenbergovej, za umožnenie použitia fotografií z obecného úradu obce Prochot.

Naše najväčšie ďakujem patrí našej pani profesorke, Mgr. Zuzane Kohútovej, ktorá nám ukázala tú správnu cestu pri tvorbe práce, podporila naše nápady a bola našou oporou v každej situácii.

Anotácia

Barancová M.- Čierna K.: Vypálenie obce Prochot, súťažná práca EUSTORY, Žiar nad Hronom, , 2025

V našej práci SOČ sme sa zaoberali vypálením obce Prochot a taktiež následkami tejto udalosti. Naším cieľom je dať viac do povedomia následky druhej svetovej vojny v obci Prochot po tom, čo bola vypálením zničená. Pracovali sme s rôznymi písomnými prameňmi dodanými štátnym archívom Kremnica, obecnou knihou obce Prochot, ktorá podrobne opisuje priebeh vypálenia obce. K ďalším informáciám sme sa dostali pomocou internetu a oficiálnej internetovej stránky obce Prochot. Využili sme taktiež ústne pramene v podobe rozhovoru s rodákom obce Prochot, pánom Ľubomírom Jančom.

Kľúčové slová:

Prochot, 2.svetová vojna, vypálenie, obnova

Annotation

In our work SOČ, we dealt with the burning of the village of Prochot and also the consequences of this event. Our goal is to raise awareness of the consequences of the Second World War in the village of Prochot after it was destroyed by burning. We worked with various written sources supplied by the State Archives of Kremnica, the municipal book of the village of Prochot, which describes in detail the course of the burning of the village. We got more information using the Internet and the official website of the municipality of Prochot. We also used oral sources in the form of an interview with a native of the village of Prochot, Mr. Ľubomír Jančo.

Keywords:

Prochot, World War II., burning, restoration

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Krátka história obce	3
2.1	Prochot pred Slovenským národným povstaním	3
2.2	Príprava a začiatok povstania	4
2.3	Partizánska činnosť v Prochote.....	5
3	Vypálenie	5
3.1	Prvé nemecké útoky.....	6
3.2	Útok z januára 1945	7
3.3	Vyvrcholenie tragédie.....	8
3.4	Oslobodenie obce.....	10
4	Prochot po vypálení	11
4.1	Obnova príbytkov	11
4.2	Zásobovanie	12
4.3	Renovácia obce	12
4.4	Povojnový život v obci	13
5	Záver	14
6	Bibliografický záznam	15
7	Zoznam obrázkov	16
8	Zoznam máp	17

1 ÚVOD

V januári 1945, krátko pred koncom druhej svetovej vojny, sa odohralo niekoľko úmyselných vypálení obcí na Slovensku. Jednou z nich bola aj obec Prochot, ktorá leží priamo pod pohorím Vtáčnik. (viď. mapa 1)

V hustých lesoch tohto pohoria sa počas druhej svetovej vojny ukrývalo niekoľko brigád partizánov, ktorí často navštevovali aj okrajové časti obce. Obyvatelia im poskytovali základné potreby, ako bolo jedlo, oblečenie, lieky či iná pomoc. Práve táto spolupráca obyvateľov a partizánov dostala obec na čiernu listinu nacistickej armády. Deň 21. januára 1945 sa stal pre obec osudovým. V noci z 20. na 21. januára 1945 sa totiž odohral nečakaný útok na obec, ktorý skončil vypálením takmer celej dediny vrátane školy. Väčšina občanov sa tak ocitla bez akéhokolvek útočiska uprostred nepríjemnej a krutej zimy. Obyvatelia sa zrazu museli rozhodnúť, čo bude ďalej – či zostanú verní svojej milovanej obci, alebo ju navždy opustia. Práve týmto obdobím a jeho dilemou sa zaoberá naša práca.

Tému sme si zvolili, pretože je nám táto malebná dedinka blízka a myslíme si, že jej história je veľmi zaujímavá a inšpiratívna. Obec si prešla náročným obdobím, ale aj napriek tomu sa dokázala znova postaviť na nohy vďaka odvahe a oddanosti svojich obyvateľov. Tí za jej obnovu usilovne bojovali, aj keď hneď od začiatku bolo jasné, že vrátiť život do obce bude veľmi náročné.

Pomocou našej práce by sme chceli dostať túto udalosť viac do povedomia, keďže sa o nej nehovorí tak často ako o vypálení iných okolitých obcí.

Pri hľadaní informácií sme sa okrem literárnych zdrojov zameriavali aj na príbehy ľudí, ktorí prežili túto udalosť. Keďže od nej uplynulo už osemdesiat rokov, priamych pamätníkov sme už nenašli. Pracovali sme teda so svedectvami „z druhej ruky“. Informácie sme zisťovali od ľudí, ktorí si spomienky na tragédiu vypočuli od svojich blízkych a následne sme ich výklad porovnali s oficiálnymi dokumentami.

Keďže sa tento rok intenzívne spomína na koniec vojny, mali sme možnosť zúčastniť sa konferencie Krv a popol v obci Ostrý Grúň, ktorú organizovalo Slovenské protifašistické hnutie. Mnohé príspevky sa zaoberali práve následkami druhej svetovej vojny v slovenských obciach, ale konfrontovali ich aj s dianím v zahraničí. Na tomto podujatí sme si mohli vypočuť mnoho zaujímavých prednášok, vrátane tej o vypálení Prochota. Vďaka prednášajúcemu sme si mohli urobiť lepší obraz o historických udalostiach zachytených očami vtedajších obyvateľov.

Okrem priebehu samotného vypálenia sme sa pokúšali zistiť, aké veľké škody obec utrpela a ako prebiehala jej obnova. Zaujímala nás nielen výstavba domov, ale aj obnova celkového spoločenského života v obci. Tieto informácie sme čerpali z oficiálnych dokumentov, ktoré nám boli poskytnuté Štátnym archívom v Banskej Bystrici, pobočka v Kremnici, ale aj z odbornej literatúry a spomienkových kníh, ktoré boli vydané priamo obcou Prochot.

Na základe získaných informácií sme vystavali obraz zničenia a znovuzrodenia partizánskej obce.

2 KRÁTKA HISTÓRIA OBCE

Prvá písomná zmienka o nej pochádza z 15. storočia, konkrétne z roku 1414. Osídlenie Prochota pravdepodobne siaha do obdobia 8. až 5. storočia pred naším letopočtom, teda do staršej doby železnej. Tento predpoklad vyplýva z nálezu bronzovej fibuly, ktorá slúžila ako ozdoba na zapnutie plášťa. Tento predmet sa našiel na miestnom cintoríne a neskôr bol odovzdaný Slovenskému národnému múzeu v Martine.

Keďže Prochot bol v minulosti jednou z najvzdialenejších osád v rámci Šášovského panstva, miestny zemepán prideliť tejto oblasti lokátora. Podľa ústneho podania sa prvý lokátor nazýval Profét a jeho meno spolu s výrazom „Prehotha“ (priechod) sa stali základom pre vznik názvu obce Prochot.

Dôkazom, že pôvodnými obyvateľmi obce boli aj príslušníci nemeckej národnosti, sú priezviská ako Fridrich, Rosenberg či Kuschnier, rovnako ako názvy miestnych chotárov ako Majspiak, Gronštolne či Hinoloche.

Pri začiatkoch osídlenia obce sa prevažne vykonávali tri činnosti: rúbanie lesov, pálenie dreveného uhlia a kolčovanie. Neskôr sa v obci praktizovalo mnoho ďalších remesiel a činností. Medzi najrozšírenejšie patrili murárstvo, kováčstvo, stolárstvo, ale aj včelárstvo, či pestovanie kávy a orechov. Mnoho týchto remesiel zaniklo alebo dočasne na niekoľko rokov vymizlo, a to aj v dôsledku vypálenia obce v roku 1945.

Napríklad, práve kvôli vypáleniu sa nepodarilo zachovať zbierky dokumentov o prastarých úľoch, ktoré včelári v obci používali. Kvôli ohňu obec prišla o výnosy z povestných orechov, keďže veľké množstvo stromov zhorelo v požiari. O ďalších dôsledkoch vypálenia si povieme až vtedy, keď si objasníme, ako k tejto tragédii prišlo.

2.1 Prochot pred Slovenským národným povstaním

Obec Prochot sa nachádza na východnej strane pohoria Vtáčnik, v Prochotskej doline. Ďalšími susednými dolinami sú dolina zo Žarnovice, Kľakovská dolina a dolina s prechodom na Handlovú cez Novú Lehotu. To vytvára prirodzenú bariéru okolo celej obce.

V tomto regióne žili okrem Slovákov aj karpatskí Nemci, ktorí mali vytvorenú vlastnú domobranu známu ako "Heimatschutz". Tá sa neskôr zúčastnila aj na potlačení Slovenského národného povstania.

V období pred Slovenským národným povstaním bola obec Prochot menšou dedinkou so 214 prevažne drevenými domami, často so slamenými strechami. Obyvateľstvo sa živilo hlavne poľnohospodárstvom, pretože iné možnosti zamestnania v hornatom teréne neboli dostupné. Život tu bol náročný a drsný.

“Už v lete roku 1943 sa medzi obyvateľmi začali šíriť informácie o neznámych osobách v horách, ktoré hľadali kontakty a stavali zemlianky” (ústna informácia od Ľubomíra Janča, 2025). Boli to skupinky, ktoré udržovali kontakty s ilegálnym vedením povstalcov v zvolenskej a nitrianskej oblasti. Títo ľudia boli príslušníkmi partizánskej skupiny Ladislava Exnára, ktorá pôsobila najmä v Štiavnických vrchoch, na Sitne a v Pohronskom Inovci. Na týchto miestach vznikali prvé partizánske brigády. Skupina rozvíjala rôzne aktivity aj v okolí Vtáčnika. Práve tu si postupne vytvárala spolupracovníkov medzi obyvateľmi obce. Prochot sa tak stal jednou z obcí na Slovensku, v ktorých sa už pred vypuknutím Slovenského národného povstania tvorili zárodky partizánskeho hnutia.

2.2 Príprava a začiatok povstania

Keď vypuklo Slovenské národné povstanie, Prochot bol už v určitom zmysle pripravený, a to vďaka činnosti ilegálneho revolučného národného výboru, ktorý potajme podnikal prípravy. Po vyhlásení mobilizácie sa väčšina mladých mužov zapojila do odboja a obyvatelia aktívne pomáhali povstalcom. Napriek tomu sa na území samotného Prochota počas SNP nenachádzali žiadne povstalecké jednotky. Aj tak v tejto situácii, nemali o prítomnosť vojakov núdzu. Vďaka nepokojnému regiónu sa sem začali sústreďovať okupačné vojská, ktoré sa presunuli až po úroveň Žiarskej kotliny.

Po potlačení SNP sa situácia dramaticky zmenila. Prochot sa stal útočiskom pre niekoľko stoviek partizánov a ustupujúcich vojakov, ktorí sa ukrývali v Kľakovskej a Prochotskej doline. Mnohí z nich boli dezorientovaní a čakali na vývoj udalostí. Obec sa do povstania zapojila všestranne – okrem strechy nad hlavou a potravín poskytovali obyvatelia aj početnú materiálnu pomoc. Obec sa ocitla v izolácii a začala sa fáza partizánskej vojny.

2.3 Partizánska činnosť v Prochote

Dňa 28. októbra 1944 v ranných hodinách do obce dorazila prieskumná skupina A. A. Martynovovej partizánskej brigády. Zistili, že obec je bezpečná, a celá brigáda sa presunula do prochotských lesov. Súčasťou brigády bol aj oddiel Ernst Thälmann zložený z nemeckých antifašistov (viď. obr. 1). Po krátkom pobyte sa brigáda presunula smerom na Moravu, kde utrpela ťažké straty. V tomto čase dorazila do obce aj ďalšia partizánska skupina a to brigáda kapitána Jána Nálepku (viď obr. 2 a obr. 4). Táto brigáda sa usadila v priestoroch miestnej fary, odkiaľ bolo možné lepšie kontrolovať širšie okolie. Onedlho sa do obce znova vrátil oddiel Thälmann. Oddiel vtedy viedol William Miller, ktorý však počas príchodu do Prochota padol. V Prochote sa tak objavili dve partizánske brigády. Členovia oboch brigád (brigáda Thälmann a brigáda kapitána Jána Nálepku) sa tak dohodli na vzájomnom rešpektovaní v jednom priestore. Významnú úlohu pre obyvateľov obce mala práve skupina kapitána Jána Nálepku. Síce sa jednalo len o 80 až 90 člennú skupinu, ich bojové aktivity zohrali v obce dôležitú úlohu.

Ďalšou významnou brigádou bola partizánska skupina pod vedením majora Michala Sečanského. Táto jednotka sa v oblasti Vtáčnika trvalo usadila a vykonávala aktivity zamerané na kontrolu dôležitých ciest a priemyselného regiónu. V novembri 1944 predstavovala najväčšiu operačnú partizánsku skupinu v pohorí Vtáčnik. Okrem nej tu pôsobil aj oddiel Vtáčnik, neskôr známy ako Hornonitrianska partizánska brigáda vedená Františkom Hagarom (viď obr. 3). Za zmienku stojí aj jednotka vedená kapitánom Narzikulobom, inak nazývaným aj kricým menom "kapitán Čapajev". Podľa väčšiny zdrojov sa na juhovýchodných svahoch Vtáčnika v zimných mesiacoch 1944 až 1945 pohybovalo približne 2000 až 3000 partizánov. Vo vtedajšej doslova drevenej a slamenej obci to nebola maličkosť ubytovať takéto množstvo partizánov.

3 VYPÁLENIE

Ku samotnému vypáleniu viedlo hneď niekoľko udalostí. Medzi takýmito udalosťami boli útoky, ktoré sa odohrali už v roku 1944. Práve koncom tohto roka, v novembri 1944, vznikla v obci civilná rozviedka. Do tejto rozviedky boli zaradení muži do 40 rokov, ktorí odmietli nastúpiť ako vojaci v prebiehajúcej vojne. Neskôr sa členmi mohli stať muži do 45 rokov a aj dievčatá a ženy. Úlohou rozviedky bolo stráženie a hliadkovanie, predovšetkým na prechodoch od Handlovej, Novej Lehoty a Janovej

Lehoty. Na významnejšie akcie si mohli členovia zobrať aj zbrane a strelivo kvôli svojej obrane. Všetci členovia zdieľali spoločný záujem, a to záujem o bezpečnosť obce. Veliteľom sa stal kapitán Čerepanský a za jeho zástupcu si zvolil občana obce Júliusa Rosenberga Šmipaleje. Partizáni pomáhali občanom so zásobovaním obce, keďže v roku 1944 bola úroda obilia a zemiakov v obci priemerná. Najžiadanejšia bola múka, z dôvodu, že každý kto prišiel do obce sa snažil zohnať práve chlieb. Obec sa postupne stala útočiskom pre celé partizánske jednotky ale aj jednotlivých vojakov, ktorí stratili kontakt so svojimi jednotkami.

V dokumentoch štátneho archívu v Kremnici sme sa dozvedeli aj o príbehu Anny Gregorovej rodenej Petrovej, narodenej v novembri roku 1904. Anna sa už od začiatku SNP až do konca vojny zúčastňovala boja proti nemeckým okupantom tým, že varila pre partizánov a obstarávala pre nich rôzne potreby. Nakoniec ju však nemecký Schutzstaffel odsúdil za jej spoluprácu k zastreleniu. Vďační partizáni sa ju rozhodli zachrániť. Zorganizovali nečakaný útok na nemecké jednotky SS a zachránili ju. Anna Gregorová po dlhom pobyte v horách začala podliehať srdečnej a nervovej chorobe. (vid' dokument 1)

3.1 Prvé nemecké útoky

Už spomínané zásobovanie sa postupne začalo zhoršovať a sťažovať po 4. januári 1944. Fašistické jednotky napádali obec a oberali občanov o takmer všetko, čo našli. Okrem zásob jedla, oberali občanov o šatstvo, dobytok a hydinu, periny a iné bežné predmety.

Prvý nemecký útok na obec sa uskutočnil 28. októbra 1944, približne o 11. hodine. Štáb partizánskej brigády sa včas dozvedel o plánovanom útoku a ich stratégiou bol ústup z dediny na okraj lesov. Oddiel Thälmann zaujal obranné postavenie na svahu kopca Cimpiarok. Nemecké jednotky vošli do dediny, avšak nenarazili na žiaden odpor a nikto z obyvateľov nebol označený ako podozrivý. Okupačné jednotky postupovali v rojniciach hore Prochotskou dolinou, tam však natrafili na obranné jednotky partizánov oddielu Thälmann. Tí zabránili postupu Nemcov, ktorí následne začali ustupovať. Obrancovia Nemcov odrazili a prešli do protiútoky a prinútili nemecké jednotky k úteku. Ústup sa zmenil na útek po útoku oddielu Savenka. Pre nemecké jednotky bol tento útok ničivý, keďže prišli o takmer 30 mužov.

V polovici decembra 1944 prišla do obce ďalšia nemecká jednotka. Tentokrát sa jednalo o nemeckú protipartizánsku jednotku s krycím menom "Edelweiss". Vďaka občanovi Antonovi Vincencovi Zechiašeje sa podarilo partizánov o útoku varovať v dostatočnom predstihu. Partizáni sa stiahli z dediny, ale zaujali obranné pozície na okraji lesov. Fašisti avšak zajali Ladislava Beňa Hajzlíkeje, ktorého podrobili prísnemu výsluchu pod vedením komisára Jozefa Fridricha Oboneje. Tento výsluch umožnil Nemcom získať informácie o činnosti partizánov v okolí obce a spoznať ich aktuálnu stratégiu. Keď nemecké jednotky zistili situáciu, k boju nakoniec nedošlo. Kvôli tomuto ústupu sa partizáni mylne domnievali, že Nemci už neplánujú väčšiu akciu v tejto časti doliny. Medzitým však jednotka Edelweiss vyčkávala a zbierala potrebné spravodajské informácie, týkajúce sa sily partizánov v pohorí. Ešte koncom roku 1944 sa fašisti pokúšali dostať do obce, ale partizáni ich odrazili.

3.2 Útok z januára 1945

Z noci z 3. na 4. januára 1945 sa odohral ďalší útok jednotky Edelweiss na obec. Jednotka viedla útok z dvoch smerov a to zo severu od Handlovej a z juhu od Hornej Ždane. (viď. mapa 2) Ukázalo sa, že Nemci boli veľmi dobre informovaní o fungovaní v obci, keďže sa im ešte počas minulého roka podarilo infiltrovať svojich ľudí medzi partizánske brigády v lesoch. Trom bývalým partizánom, ktorí boli ruskej národnosti, sa podarilo presvedčiť partizánov, že sa chcú pridať k nim. S členmi oddielu kapitána Jána Nálepku nadviazali spojenie a tak zistili dostatok informácií. Medzi partizánmi sa dokonca aj vzájomne fotili, čo neskôr Nemci využili. Nemci zaútočili tak nečakane, že partizáni z oddielov Savenka a Thäalmann, ktorí spali po domoch, boli natoľko prekvapení, že sa nedokázali účinne brániť. Našťastie sa mnohým podarilo z obce ujsť. V boji padli viacerí partizáni, vrátane piatich členov oddielu Savenka a štyroch (Ondrej Lang, Ondrej Kundt, Gejza Glozner, Aurel Almáši) z oddielu Thälmann a ďalší dvaja boli zranení.

Dôvodom, prečo vôbec nemecké jednotky dorazili do obce, bolo však získať čo najväčší počet žijúcich zajatcov. To sa im podarilo a do zajatia zobrali so sebou 16 partizánov, z toho štyri ženy a 12 mužov. Medzi nimi sa nachádzal aj generál oddielu Bogdan a ošetrovatelka Margita Dubéciová. Ani jeden z týchto zajatcov neprežil a všetci boli pochovaní v masových hrobách pri Kremnici. Tí, ktorí partizánom pomáhali, boli označení slovenskými príslušníkmi oddielu Edelweiss. Z obce bolo odvedených celkovo

40 mužov, ktorí nestihli ujsť, a tých prevádzali na sever v neľudských podmienkach. Boli naložení v skupinách po šiestich, pričom jeden ležal na druhom. Po prevoze nasledovalo vypočúvanie a vyšetrovanie, po ktorom boli zajatci triedení. Po celom procese tak v obci chýbalo až 60 mužov, čo prinieslo ťažké časy pre obyvateľov. Nemecký útok taktiež znemožnil zásobovanie partizánov z domácich zdrojov, čo oslabilo práve partizánov. Tí dávali toto nešťastie za vinu prochotským ženám a to ubralo na dôvere obyvateľom dediny. Brigáda kapitána Jána Nálepku sa presunula do chaty G. Medrického, ktorá sa nachádza v lesoch nad obcou (viď obr. 15). Toto bola však len predzvesť udalosti, ktorá sa stala najväčším masakrom na území Slovenska počas 2. svetovej vojny.

3.3 Vyvrcholenie tragédie

Osudovým dňom pre obec sa stal 21. január 1945, ktorý sa taktiež nazýva aj Krvavou nedeľou. V tento deň obsadili nemecké nacistické jednotky viaceré obce v okolí. Medzi prvými bola obec Ostrý Grúň, Klak a napokon aj Prochot. Útok sa odohral okolo polnoci z 20. na 21. januára 1945. Nemecké jednotky začali útok na dvoch miestach, kde sa ozvali prvé výstrely súčasne (viď mapa 3). Prvým miestom bola osada u Holubov, ktorá sa nachádza v hornej časti obce. Tá bola prepadnutá oddielom Heimatschutz. Už po pár minútach bola celá táto osada vyrabovaná a vypálená. Práve na tomto mieste padla prvá obeť tohto útoku, 70-ročný Štefan Rosenberg Holubeje, ktorého nemeckí vojaci zastrelili. Súčasne začal aj útok od osady Kopanice, v dolnej časti obce. Po pár chvíľach podľahli ohňu obydlia a hospodárske stanoviská.

Fašistický obchvat obce bol tentoraz oveľa dôslednejší, ako ten zo 4. januára. Oddiely sfanatizovaných karpatských Nemcov z Handlovej, Janovej Lehoty a Novej Lehoty spolu s nemeckými jednotkami odrezali všetky severné ústupové cesty do hôr. Tak obklúčili obec z všetkých strán. Medzi útočníkmi sa nachádzalo aj niekoľko príslušníkov jednotky Edelweiss, ktorí dobre poznali pomery v obci. Opätovne sa tak odohralo to, čo už obec zažila 4. januára – s tým rozdielom, že tento raz sa v dedine nenachádzali partizáni. Pri zásahu prišiel o život jeden muž a jedna žena, ktorá ukrývala zraneného partizána zo Sečanského brigády. Žena bola vážne zranená.

Druhý, hlavný prúd útočníkov, postupoval od Kopaníc v troch zoskupeniach. Po oboch stranách obce, záhradami a tá najsilnejšia skupina dokonca obcou, z dvora do dvora, z domu od domu. Násilníci vyvliekli mužov z domov, neraz ich budili a brali priamo z postelí. Sústredili ich do stredu obce, kde ich ponižovali a vypočúvali. Keď farár

upozornil, že ľuďom je zima, ich odpoveďou bolo zapálenie stodoly, pri ktorej sa podľa ich slov mohli ľudia zohriať. V maštaliach zaživa upaľovali dobytok. Domové prehliadky boli dôsledné. Nemcom sa podarilo zajať okolo 80 mužov a chlapcov, od ktorých požadovali informácie o partizánoch. Všetkým im hrozila likvidácia. Našťastie k nej nedošlo, lebo do obce dorazil list veliteľovi fašistickej jednotky. Ten obsahoval rozkaz na zastavenie fyzickej likvidácie obyvateľov, ale aj rozkaz na okamžitú evakuáciu všetkého obyvateľstva. Už spomínaní zajatci boli prevezení do Kremnice. K zajatcom patrilo sedem ľudí - Lukáč Priadka, Ján Bugár, Ondrej Bugár, Michal Škopec a Jozef Škopec. Štyria z týchto zajatcov sa už nikdy nevrátili do svojej obce, keďže boli popravení pre podozrenie z pomoci partizánom.

Ďalších mužov, ktorých sa im podarilo chytiť, odvážali do centra obce k potravnému družstvu, kde ich následne prísne strážili. Takto sa fašistom podarilo obec Prochot takmer dokonale uzavrieť zo všetkých strán. Nakoniec sa aj muži, ktorí sa s útekem oneskorili, museli vracieť do dediny. Nadránom mali nacisti v potravnom družstve sústredených zhruba 80 mužov, vo veku viac ako 14 rokov, zrejme tam boli aj mladší. Už od prvej chvíle sa fašisti netajili ich zámerom posieľať zajatcov ako banditov.

Po prepočítaní zajatcov, ich odviekli na kraj dediny. Okolo jedenástej hodiny večer do obce dorazilo kuriérne auto, ktorého úloha bola doručiť list veliteľovi fašistickej trestnej expedície. Po jeho prečítaní veliteľ zrušil plánovanú fyzickú likvidáciu obyvateľov a nariadil ich okamžitú evakuáciu. Tento rozkaz musel byť vykonaný do 24. hodiny toho istého dňa. Každý občan odišiel kde mohol, nie podľa pôvodného rozkazu, kde bola evakuácia nariadená do obce Hliník nad Hronom. Časť obyvateľstva sa prichýlila zväčša do obcí Horná Žďana a Horná Trnávka. Menej sa presunulo do Prestavík, Dolnej Žďane a do obce pôvodného rozkazu - Hliníka nad Hronom.

Keď sa neskôr obyvatelia vrátili do dediny, sa naskytl sa im žalostný pohľad na vypálené domy, z ktorých zostali stáť iba holé múry a komíny, vracali sa domov, do zhorenísk a popola, ale živí.

Na druhý deň, 22.januára 1945, bolo vydané prísne nariadenie Ortskomanda v Novej Bani, ktoré zakazovalo všetkým evakuovým občanom Prochota, Kľaku a Hrabíčova, vrátiť sa domov. Ktokoľvek sa opovážil toto nariadenie porušiť tým, že vstúpil do týchto obcí, bol na mieste zastrelený. Nasledovne, do Hornej Žďane rozmiestnili pohotovostný oddiel, ktorého úlohou bolo denne hliadkovať aj v obciach Horná Trnávka a Prestavky. Aby Nemci neboli na dostrel z blízkych hôr, boli ubytovaní v Hornej Žďani, prevažne na dolnom konci dediny.

Aj v tomto prípade sa dokázali partizáni efektívne obrániť a fašistom sa nepodarilo chytiť ani jedného, ani naraziť na partizánsky oddiel. Partizánov z brigády kapitána Nálepku tragédia v Kľakovskej a Prochotskej doline hlboko poznačila. Už to neboli len pocity viny, ale aj snaha hľadať vinníka vo vlastných radoch.

Ďalší prepád obce sa odohral v marci 1945. Tentokrát však obyvatelia a partizáni útok očakávali. Väčšina partizánskych brigád sa stiahla do blízkosti chaty G. Medrického, inak prezývanej aj Škurátka. Nemecký útok sa odohral z dvoch strán - od Hliníka nad Hronom a cez okolité obce a druhý od Handlovej. Obe jednotky sa mali stretnúť a spoločne postupovať smerom ku obci. Keďže občania už útok očakávali, zbalili si potrebné veci a ukryli sa do hôr. Z obce sa stalo v priebehu jednej noci spálenisko. Tento masaker sa stal súčasťou najväčšej tragédie civilného obyvateľstva počas druhej svetovej vojny na Slovensku a výrazne poznačil pamäť obce Prochot.

3.4 Oslobodenie obce

S blížiacim sa koncom vojny sa viacerí členovia jednotky Edelweiss pokúsili utiecť na západ, aby sa vzdali Američanom. Napriek tomu sa väčšina z nich dostala do rúk sovietskej armády, vrátane hlavného veliteľa jednotky a pravdepodobne najzodpovednejšieho za masaker v Kľaku – E. Von Thun-Hohensteina. Toho 18. januára 1946 odsúdil sovietsky vojenský súd na smrť. Poprava zastrelením bola vykonaná 12. februára toho istého roka.

Veliteľ slovenského 120-členného oddielu Edelweiss, L. Nižňanský (vid' obr. 11), sa pred spravodlivosťou skrýval v zahraničí a v roku 1962 ho krajský súd v Banskej Bystrici v neprítomnosti odsúdil na trest smrti. Spolu s ním bolo v tom istom procese súdených aj ďalších 13 členov tohto oddielu, ktorí dostali tresty od piatich do pätnástich rokov odňatia slobody. (vid' obr. 13)

Neskôr vyšlo najavo, že L. Nižňanský sa ukrýva v Nemecku, a tak slovenské orgány začali podnikat' kroky na jeho vydanie. Aj keď ho 16. januára 2004 nemecké úrady zadržali, Mníchovský Krajský súd ho 19. decembra 2005 oslobodil s tým, že sa nedá s dostatočnou istotou preukázať jeho priama účasť na masakroch (vid' obr. 12). Nižňanský tak nakoniec zomrel 23. decembra 2011 bez toho, aby bol potrestaný.

Ak sumarizujeme masaker, ktorý sa odohral v Prochote, celkový počet úmrtí zaznamenaných za rok 1945, podľa materiálov v štátnom archíve Banská Bystrica,

pobočka v Kremnici je 14. Z toho jeden civilista, partizáni utrpeli straty štyroch ľudí, v koncentračnom tábore zahynulo päť civilistov a štyria povstaleckí vojaci.

Civil je pochovaný samostatne a partizáni ležia spolu v spoločnom hrobe. Hrob partizánov je označený dreveným pomníkom a podľa dostupných informáci ho udržiava Osvetová Beseda Prochot. O odvečených civilistoch a povstaleckých vojakoch, ktorí boli odvedení, nie sú dostupné záznamy a mieste ich odpočinku.

4 PROCHOT PO VYPÁLENÍ

Po oslobodení obce obyvatelia museli čeliť mnohým problémom, ktoré so sebou prinieslo vypálenie obce.

Prvým, najzávažnejším problémom bolo, čo s obyvateľmi, ktorí prišli o svoje príbytky. Zrazu zostali bez strechy nad hlavou a bez svojich osobných vecí. Zostalo im len to, čo prežilo požiar a to, čo mali v čase tragédie oblečené na sebe. Podľa dokumentov poskytnutých archívom v Kremnici (vid'. dokument 2) sa celková škoda vyšplhala na 41 miliónov Kčs (korún československých). Do tejto sumy sa rátali domy a hnutelné veci, ktorých hodnota vtedy predstavovala približne 20 miliónov Kčs v starej mene. Obyvatelia potrebovali finančnú, ale aj hmotnú pomoc. Najdôležitejšou úlohou bola obnova domov a zabezpečenie potravín a základného spotrebného materiálu.

4.1 Obnova príbytkov

Pred vypálením mala obec približne 214 väčšinou drevených domov so slamenou strechou. Po tejto tragédii zostalo v obci stáť len päť domov a niekoľko hospodárskych budov. Podľa vtedy zverejnených dokumentov sa odhadovalo, že bolo zničených až 95% obce – domy a poľnohospodárske stavby, ako maštale či stodoly (vid' obr. 5 – 10).

Dočasnými príbytkami pre mnohých obyvateľov sa stali nezničené pivnice ich zhorených domov. Tam sa ukrývali pred tuhou zimou, tieto miesta boli ich jediným útočiskom. Po ústupe zimy si mnohí obyvatelia začali znova svojpomocne budovať svoje obydlia. Z obhorených dosiek a iných nájdených materiálov si postavili provizórne krovy na múroch, ktoré po požiari zostali.

Obyvateľom bolo tiež dovolené bezplatne si vziať drevo z lesa. Iné materiály získavali aj od susedných obcí, ktoré im chceli pomôcť. Išlo najmä o obce Janova Lehota, Nová Lehota a Handlová, v ktorých sa nachádzali opustené domy po nemeckých

obyvateľoch. Práve z týchto domov si mohli obyvatelia zobrať to, čo tu odsunutí Nemci po sebe zanechali.

4.2 Zásobovanie

Okrem bývania bolo nutné zabezpečiť hlavne zásobovanie. Občania nemohli požiadať o pomoc okresnú zásobovaciu komisiu, keďže tá už zásobovala aj ostatné obce zničené vojnou. Nemohli si teda dovoliť poslať viac tovaru do Prochota na úkor ostatných obcí. V apríli 1945 sa v dedine obnovila organizácia KSS (Komunistická strana Slovenska), ktorá začala poskytovať základné životné potreby pre najchudobnejších obyvateľov a rodiny s viacerými deťmi, alebo obyvateľom, ktorí utrpeli veľké vojnové škody. Pomoci nebolo dosť pre všetkých, a tak sa obyvatelia museli spoľahnúť sami na seba. Práve preto sa v obci rozšírilo samozásobovanie a čierny trh. Pravidelne v sobotu sa v dedine zišli ľudia z okolitých obcí ale aj z väčšieho okolia. Prichádzali kvôli výmennému obchodu, ktorý tu prebiehal, aby si ľudia prilepšili.

Veľmi žiadaným produktom sa stala pálenka. Ľudia si stavali vlastné tajné pálenice kde sa len dalo – v záhradách, v lesoch či v okolí vlastných domovov. Vďaka nim si občani vedeli aspoň trochu vypomôcť v týchto ťažkých časoch. Tento stav trval až do roku 1946, keď sa v obci obnovili činnosť obchodných podnikov.

4.3 Renovácia obce

Ako už bolo spomenuté, približne 95 % obce bolo zničených a tak si bolo treba položiť veľmi dôležitú otázku: „Obnova alebo opustenie obce?“ Ľudia stáli pred vážnym rozhodnutím. Buď investovať vysoké sumy do renovácie obce, alebo občanov presídliť. Možnosti presídlenia boli do okolitých miest a obcí ako Handlová, Nová Lehota, Janova Lehota, Malá Lehota, Veľké Pole, Píla, kde mohli obsadiť nehnuteľnosti po odsunutých Nemcoch. Väčšina pôvodných obyvateľov ostala verná rodnej obci a zvolili si obnovu príbytkov.

Vypálením bola postihnutá aj miestna škola. Školský rok 1944/1945 sa kvôli tejto tragédii skončil predčasne, 21. januára 1945. Po vypálení budovy školy zostali zachované len niektoré múry a priečky. Keďže občania prišli o svoje príbytky a materiálu nebol dostatok, mnoho zachovalých vecí z priestorov školy bolo rozobratých. Škola prišla taktiež o svoj inventár, ktorý v požiari zhorel napriek tomu, že bol uložený v pivnici školy. S novým školským rokom 1945/1946 prišli aj nové podmienky, v ktorých sa žiaci učili.

Výuka prebiehala na dvore miestnej fary, kam si žiaci so sebou doniesli stoličky a stolčeky. V prípade zlého počasia sa vyučovanie mohlo presunúť do priestorov horárne. Takto škola fungovala až do začiatku roka 1946, keď v obci vybudovali drevenú budovu, ktorá slúžila ako provizorná škola. V roku 1950 sa začalo s výstavbou murovanej budovy školy. Výstavba trvala približne štyri roky a školský rok 1954/1955 sa už odohrával v nových priestoroch.

V roku 1949 bolo založené JRD (Jednotné roľnícke družstvo), to ale v roku 1953 zaniklo. Neskôr väčšina obyvateľov pracovala ako lesní robotníci, časť pracovala v priemyselných podnikoch v Žiari nad Hronom, Hliníku nad Hronom a vo Vyhniach.

4.4 Povojnový život v obci

Sovietska armáda oslobodila Prochot 1. apríla 1945. Odvtedy sa dedina zmenila na nepoznanie. Ako už bolo spomenuté, pred vypálením sa v obci nachádzalo približne 214 domov. Dnes ich je v obci 237.

To že sa obci podarilo znova postaviť na nohy, však neznamená, že sa na túto tragickú udalosť zabudlo. Občania si tieto ťažké časy dodnes pripomínajú rôznymi spôsobmi. Jedným z takýchto pripomienok je aj pamätník SNP, ktorý sa týči nad Prochotom (viď obr. 14). Miestom pre tento pomník sa stal pahorok na okraji obce.

"Vraví sa, že je zámerne situovaný na tom vršku, že má mať takú ochrannú ruku nad Prochotom a pripomínať, aby sme nezabudli na to, čo sa tam všetko dialo," (písomná informácia do TASR, starostka Martina Rozenbergová)

Výstavba pamätníka od jeho základu až po samotné slávnostné odhalenie, ktoré sa uskutočnilo 3. septembra 1967, trvala podľa starostky len mesiac. Archívna snímka pamätníka vznikla 18. apríla 1974. Pomník bol zrealizovaný na základe návrhu, ktorý zhotovil sochár Jaroslav Kočiš a inžinier a architektka Štefan Svetka z Bratislavy. Vedúcim stavby bol domáci obyvateľ Anton Čierny Jarkeje a tesári Jozef Beňo z Kopanice a Peter Beťko z Kopanice. Okolie pamätníka tvorí komunitná plocha ohraničená stromoradiím, využívaná pri slávnostiach a iných obecných aktivitách. Na jeho ľavej strane, blok o výške 7,9 metra - sa nachádzajú oceľové hrubostenné rúry predstavujúce hlavne nacistické zbrane.

Obec si tieto tragické časy pripomína aj rôznymi akciami. Dňa 26. apríla 2025 sa v obci uskutočnilo spomienkové zhromaždenie pri spomínanom pamätníku SNP. Táto akcia sa uskutočnila práve pri príležitosti 80. Výročia oslobodenia obce Prochot. V rámci

akcie obec predstavila svoju novú publikáciu “Prochot v protifašistickom odboji”, ktorá podrobne popisuje tieto časy. Okrem slávnostného sprievodu od kultúrneho domu až po pamätník či kladenia vencov sa taktiež uskutočnila aj omša za obete druhej svetovej vojny ako aj modlitba za zosnulých.

5 ZÁVER

Na záver by sme chceli povedať, že aj keď bola obec Prochot v januári 1945 tvrdo zasiahnutá tragickými udalosťami, jej obyvatelia sa nevzdali. Napriek veľkým stratám a ťažkým životným podmienkam, ktoré nasledovali po vypálení obce, si dokázali zachovať odhodlanie k životu a vďaka svojej odvahe a vytrvalosti obec opäť postavili na nohy. Odpoveď na otázku, či obyvatelia zostali verní svojej obci, je teda jednoznačná a presná. Áno, zostali. Ich rozhodnutie nevzdať sa a znovu vybudovať svoje domovy svedčí o hlbokom vzťahu k svojej obci, ktoré nazývali domovom.

Táto práca nám umožnila nielen lepšie pochopiť históriu obce Prochot, ale aj uvedomiť si hodnotu solidarity, odvahy a spolupatričnosti v tých najťažších časoch. Zároveň nás potešilo, že sa nám podarilo získať rôzne pohľady na túto udalosť s to nielen z oficiálnych dokumentov, ale aj prostredníctvom príbehov ľudí, ktorí spomienky na túto udalosť niesli v histórii ich rodiny.

Práca na tejto téme bola pre nás veľmi obohacujúca a zaujímavá. Umožnila nám preniknúť hlbšie do histórie miesta, ktoré je nám blízke, a rozšíriť si vedomosti o dôležitých udalostiach, ktoré formovali nielen túto obec, ale aj celý región. S radosťou môžeme povedať, že sa nám pracovalo veľmi dobre a túto skúsenosť si určite budeme dlho pamätať.

6 BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

- [1] KRAMPLOVÁ, Zdenka. Prochot v zrkadle času: Činnosť spoločenských organizácií v obci. Žiar nad Hronom: APRINT, 2014. ISBN 978-80-971570-3-6
- [2] JANČO, Lubomír. Ústna informácia. Rozhovor vedený dňa: 18.3.2025
- [3] *História – Oficiálna stránka obce Prochot* [25.4.2025] *Dostupné na >*
<https://www.prochot.eu/obec-2/historia/>
- [4] *Prochot - menej známa vypálená partizánska obec* [27.4.2025] *Dostupné na >*
https://www.facebook.com/permalink.php/story_fbid=2949703145242754&id=2238098626403213
- [5] *Masaker v Klakovskej doline* [27.4.2025] *Dostupné na >*
https://sk.wikipedia.org/wiki/Masaker_v_K%C4%BEakovskej_doline
- [6] *Prochot* [27.4.2025] *Dostupné na >* <https://najkraisikraj.sk/prochot/>
- [7] *Ochrannou rukou obce Prochot je pamätník SNP týčiaci sa na kopci* [27.4.2025]
Dostupné na > <https://www.teraz.sk/80-vyrocie-snp/ochrannou-rukou-prochota-ma-byt-pamat/814903-clanok.html>
- [8] *80. výročie SNP* [27.4.2025] *Dostupné na >*
https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=842635887849245&id=100063085246995&rdr
- [9] *Technická správa: Obnova a rekonštrukcia Pomníku obetiam 2. Sv. Vojny a SNP*
[27.4.2025] *Dostupné na:*
https://www.prochot.eu/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah88_5.pdf&original=Pr%C3%ADloha%20%C4%8D.%205%20Projekt%20obnovy%20a%20rekon%C5%A1trukcie.pdf
- [10] *Prochot (Vesnice)* [28.5.2025] *Dostupné na:*
<https://mapy.com/cs/letecka?l=0&source=osm&id=1015715530&ds=1&x=18.6814879&y=48.6140513&z=12>

7 ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1: Oddiel Thälmann. (Zdroj: Archív TASR)	21
Obrázok 2: Fotka brigády Jána Nálepku. (Zdroj: Prochot v zrkadle času).....	21
Obrázok 3: Partizánsky oddiel Major Hornonitrianskej partizánskej brigády. Uprostred veliteľ oddielu František Minich (v četníckej uniforme) (Zdroj: Archív TASR).....	21
Obrázok 4: Fotka brigády kapitána Jána Nálepku. (Zdroj: Wikipedia).....	21
Obrázok 5: Obec po vypálení. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)	21
Obrázok 6: Obec po vypálení. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)	21
Obrázok 7: Obec po vypálení. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)	22
Obrázok 8: Zhorenisko potravného družstva. (Zdroj: Výstava na obecnom úrade v Prochote).....	22
Obrázok 9: Pozostatky dvora rodiny Kušnierovcov po vypálení. (Zdroj: Výstava na obecnom úrade v Prochote)	22
Obrázok 10: Obec po vypálení. (Zdroj: Výstava na obecnom úrade v Prochote)	22
Obrázok 11: Ladislav Nižňanský (v dolnom rade v strede) s príslušníkmi svojho protipartizánskeho oddielu. (Zdroj: Archív TASR).....	22
Obrázok 12: Ladislav Nižňanský na snímke z roku 2004. (Zdroj: ARCHÍV SME - PAVOL FUNTÁL)	22
Obrázok 13: Proces s obžalovanými príslušníkmi protipartizánskej jednotky Edelweiss. (Zdroj: Archív TASR)	23
Obrázok 14: Pamätník SNP nad obcou Prochot. (Zdroj: Archív TASR)	23
Obrázok 15: Chata G. Medrického nad obcou. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)	23

8 ZOZNAM MÁP

Mapa 1 - Poloha obce Prochot (Zdroj: www.mapy.cz)	24
Mapa 2 Smer útoku z roku 1945 (Zdroj: www.mapy.cz).....	25
Mapa 3 - Smery útoku z 20.-21. januára 1945 (Zdroj: www.mapy.cz).....	25

PRÍLOHY

Prechet
Nová Baňa

68/59 - R

Prechete dňa 21.7.1959

P o t v r d e n i e

Rada Miestneho národného výberu v Prechoti potvrdzuje, že Anna Gregorová rod. Petrová, narodená dňa 26.XI.1904, sa od začiatku ~~institucionálnej~~ SNP až do konca vojny / 1944-1945/ zúčastnila boja proti nemeckým okupantom tým, že varila pre partizánov a obstarávala pre nich rôzne potreby. Nemecký SS menevaní pre jej spoluprácu s partizánmi odsúdili k zastreleniu, od čoho ju partizáni zachránili organizovaným a nečakaným útokom na nemecké jednotky SS.

Pri vypálení obce Prechet nemeckými jednotkami SS bol menevanej ohňom zničený celý majetok dom, bytové zariadenie, šatstvo, a pod..

Dlhotrvajúcim pebytem v horách za každého počasia bola menevaná postihnutá srdčnou a nervovou chorobou, ktoré choroby jej zapríčiňujú značné ťažkosti až do dnes.

Toto potvrdenie sa menevanej vydáva na vlastnú žiadosť.

Predseda MNV:

Dokument 1- Potvrdenie o protifašistických aktivitách Anny Gregorovej

Prochot
Nová Baňa.

15/60-R

Prochote dňa 15.1.1960

Odbor školstva a kultúry rady ONV
v Novej Bani

Vec: Vyhodnotenie 15. rokov boja a práce nášho ľudu za víťazstvo socializmu-
zaslanie.

Na základe Vášho prípisu značky: -zo dňa 7.1.1960 Vám zasielame
vyhodnotenie 15 rokov boja a práce nášho ľudu za víťazstvo socializmu
našej obce v tomto poradí:

1. Vojna spôsobila 41 miliónov Kčs na domoch okrem vnútorných zariadení
a iných hnutelných vecí ktoré mali hodnotu 20 miliónov Kčs v starej mene,
stráty na ľuďoch boli odvečených a zavraždených 15 občanov, obec bola do
základov vypálená ako obec partizánska, ostalo občanom len to čo mali na
sebe oblečené.
 2. V dvojročnom pláne bola obec vystavená jak svopomocne tak tiež stavebnou
firmou v hodnote tak ako je uvedené v bode 1, tak tiež boli roľníkom
dodane kravy ktorým uhlínili počas okupácie ako i rozne šacstvo a nábytok.
 3. Občania tunajšej obci muževnate odvracali všetky reakčne živli, ktoré
ba sa boli stavali na zvratenie výstavby socializmu a február 1948
nadsene privitaly.
 4. Po roku 1948 sa ešte dobudovali ostatne zničene domy, zriadil sa nový
obchod ako i pohostinstvo, mišlienka ľudu ~~vedie~~ vedie ktomu aby i
v tunajšej obci bol vybudovaný čo najkratšom čase socializmus, na polno-
hospodárstve sa zavádzaju pokrokovne metody jeho obrabania a používanie
umelých hnojiv.
 5. Po stránke kultúrnej i tunajšia obec sa približuje mestu, nakoľko bol
zriadený autobusový spoj zo železničnej stanice Hlinik n/Hr-Prochot čo
je 12 km zdialenosti, bola prevedená lektifikácia, telefonizácia, riadio
primačov je zakupené 77 a 1 televizor, v januári 1953 kino OB tiež OB
zo zariadením javiskom, ľudová knižnica, postavila sa nova budova pre MNV
hasičská zbrojnica, moderná 2 poschodova 4 triedná národná škola v roku
1954.
 6. V dobe oslobodenia nebolo žiadne OZ, toho času je už zriadená OB spravi-
delnou plánovanou kultúrnou činnosťou.
 7. OB premieta týždenne 2 filmy, usporiada prednášky, 2 vlastne divadelné
predstavenia ročne 5-6 hostujúcich divadelných predstavení v spolu práci
zo všetkima masovými zloškami usporaduju sa tanečne zábavy a veselice,
estrády, knižnica pravidelne vypožičiava knihy každú nedelu OB a NŠ usporia-
daju výstavu knih, OB za spolupráce zložiek NF usporaduju jednotlivé
štatnopolitické akcie a oslavy ~~svätých~~.
 8. V znišlení obyvatelstva v duchu vedeckeho svetového názoru, ešte nie je
na patričnej výške, sobáše, krsty a pohraby sa odbavuju ešte po starom
a však navšteva Bohoslužieb už čiastočne poklesla, nie len u členov strany
KSS ale i nepartajných občanov, v odhlasovaní detí na náboženstvo dosiahlo
sa tohoto roku najvišie percento 18.18 percent.
- Dávajuc Vám toto na vedomie.

Tajomník MNV:

Lichter

Obrázok 1: Oddiel Thälmann. (Zdroj: Archív TASR)

Obrázok 2: Fotka brigády Jána Nálepku. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)

Obrázok 3: Partizánsky oddiel Major Hornonitrianskej partizánskej brigády. Uprostred veliteľ oddielu František Mních (v četníckej uniforme) (Zdroj: Archív TASR)

Obrázok 4: Fotka brigády kapitána Jána Nálepku. (Zdroj: Wikipedia)

Obrázok 5: Obec po vypálení. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)

Obrázok 6: Obec po vypálení. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)

Obrázok 7: Obec po vypálení. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)

Obrázok 8: Zhorenisko potravného družstva. (Zdroj: Výstava na obecnom úrade v Prochote)

Obrázok 9: Pozostatky dvora rodiny Kušnierovcov po vypálení. (Zdroj: Výstava na obecnom úrade v Prochote)

Obrázok 10: Obec po vypálení. (Zdroj: Výstava na obecnom úrade v Prochote)

Obrázok 11: Ladislav Nižňanský (v dolnom rade v strede) s príslušníkmi svojho protipartizánskeho oddielu. (Zdroj: Archív TASR)

Obrázok 12: Ladislav Nižňanský na snímke z roku 2004. (Zdroj: ARCHÍV SME - PAVOL FUNTÁL)

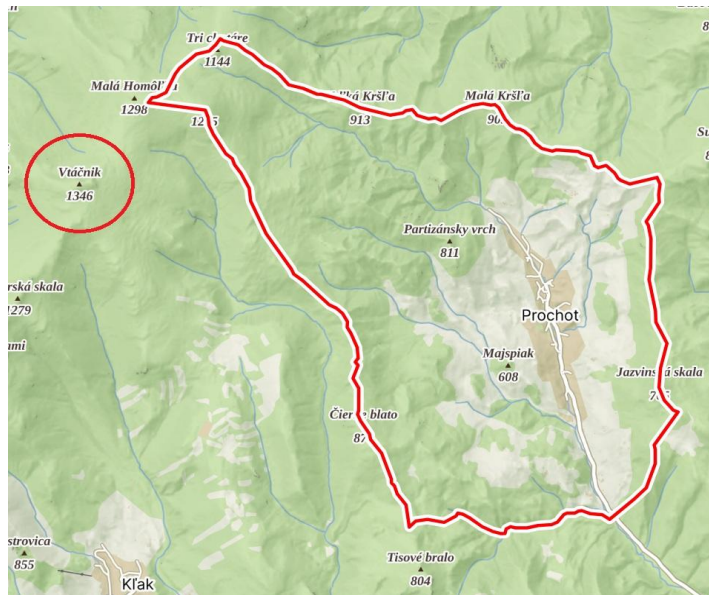
Obrázok 13: Proces s obžalovanými príslušníkmi protipartizánskej jednotky Edelweiss. (Zdroj: Archív TASR)

Obrázok 14: Pamätník SNP nad obcou Prochot. (Zdroj: Archív TASR)

Obrázok 15: Chata G. Medrického nad obcou. (Zdroj: Prochot v zrkadle času)

Mapa 1 - Poloha obce Prochot (Zdroj: www.mapy.cz)

Mapa 2 Smer útoku z roku 1945 (Zdroj: www.mapy.cz)

Mapa 3 - Smery útoku z 20.-21. januára 1945 (Zdroj: www.mapy.cz)